

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Дипломна робота магістра
на тему:
**«Санаторно-курортні заклади Поділля як
складова індустрії гостинності України»**

Виконав: студент II курсу ОС
«магістр», GRS1–M18 групи
спеціальності 241 Готельно-
ресторанна справа
Любко Дмитро Миколайович

Науковий керівник:
д.і.н., професор, завідувач кафедри
туризму та готельно-ресторанної
справи
Баженова С.Е.

Рецензент:
к.і.н., доцент кафедри
історії України
Стецюк В.Б.

м. Кам'янець-Подільський
2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ДЛЯ РОЗВИТКУ САНАТОРНО- КУРОРТНИХ ЗАКЛАДІВ.....	6
1.1. Історія зародження і розвитку курортів.....	6
1.2. Класифікація курортів України.....	12
РОЗДІЛ 2. РЕКРЕАЦІЙНИЙ КУРОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ.....	18
2.1. Природно-ресурсний потенціал земель рекреаційного, курортного та природоохоронного значення.....	18
2.2. Територіальна структура курортного комплексу України	23
3. КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ.....	36
3.1. З історії Сатанова.....	36
3.2. Сатанівські ландшафти як основа кліматотерапії.....	54
3.3. Перспективи розвитку медичного туризму в Сатанові.....	61
4. САНАТОРНО-КУРОРТНІ КОМПЛЕКСИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ ЯК СКЛАДОВА ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ.....	68
4.1. Історичні відомості про Маків та його околиці.....	68
4.2. Лікувальні заклади, послуги та відпочинкова зона здравниці Макова....	85
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Питання розвитку санітарно-курортних закладів Поділля як складової індустрії гостинності України надзвичайно важливе і актуальне на сьогоднішній день. Річ у тім, що цілющі води Поділля зацікавили фахівців лише у середині ХХ ст., коли були досліджені лікувальні властивості джерел у Сатанові, Макові. У цей же час велика увага приділяється курортному лікуванню, широкому застосуванню фізичних факторів, які використовуються для профілактики лікування, широке застосування фізичних факторів, які використовуються для профілактики лікування і медичної реабілітації різних категорій хворих. З середини ХХ ст. в Макові, і, особливо, в Сатанові розпочинається будівництво відомчих готелів-санаторіїв. На початку 2000 років їх кількість значно зросла.

Отже, **актуальність** даної теми полягає у висвітленні санаторно-курортних закладів як складової індустрії гостинності України.

Теоретичні та прикладні проблеми розвитку санітарно-курортних комплексів Поділля в системі України в умовах євроінтеграційних процесів потребує глибокого обґрунтування.

Окремі аспекти функціонування та розвитку готельного господарства та санаторно-курортних закладів розглядаються в наукових працях вітчизняних і зарубіжних авторів: В.А.Азара, Р.А.Браймера, О.П.Дуровича, М.І.Кабушкіна, В.І.Карсекіна, В.О.Квартальнова, Н.М.Кузнецової, Г.А.Папіряна, Т.І.Ткаченко, Д.Уокера, О.Д.Чудновського.

Проте ціла низка проблем залишається недостатньо розробленими в галузевому розрізі. В умовах трансформаційних змін потребує дослідження проблема осучаснення діючих готелів та санаторно-курортних закладів Поділля, які набувають міжнародного значення.

Метою магістерської роботи є висвітлення стану санаторно-курортних закладів Поділля як складової індустрії гостинності.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані і вирішені наступні **завдання**:

- висвітлити історію зародження і розвитку курортів;
- подати класифікацію курортів України та проаналізувати природно-ресурсний потенціал;
- проаналізувати територіальну структуру курортного комплексу України;
- висвітлити курортно-рекреаційні ресурси Хмельниччини;
- Сатанівський та Маківський курортні комплекси як складова гостинності України.

Об'єктом дослідження виступають санаторно-курортні заклади як складова індустрії гостинності.

Предметом дослідження є аналіз розвитку та формування перспектив розвитку курортно-санаторних закладів Поділля як складової індустрії гостинності України.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є: сучасна теорія управління підприємствами санаторно-курортного напрямку, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а також питання створення системи ефективного управління та розвитку санаторно-курортних закладів.

У процесі дослідження були використані методи системного і предметно-логічного аналізу, історизму, абстрагування, спостереження, експертних оцінок.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше зроблено узагальнений аналіз створення, діяльності сучасного стану і перспектив розвитку санаторно-курортних комплексів Поділля як складової індустрії гостинності України.

Основні наукові результати теоретичних досліджень, що визначають елементи наукової новизни, полягають у наступному:

1. Уточнено класифікацію курортів України.
2. Розроблена територіальна структура курортного комплексу України.
3. Визначено перспективи розвитку санаторно-курортних комплексів.

Практична значимість результатів дослідження полягає в тому, що робота була виконана на замовлення департаменту курортології і мінеральних ресурсів Хмельницької обласної адміністрації.

Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків; робота містить 102 сторінки, в тому числі 6 додатків. Бібліографічний список включає 65 найменувань.

ВИСНОВКИ

В роботі досліджена проблематика та визначені перспективи розвитку курортно-санаторних закладів як засобів гостинності України, що дає змогу зробити такі висновки:

1. У процесі дослідження даної проблеми висвітлено історію становлення і розвитку курортної справи. На основі порівняльної оцінки проведено класифікацію курортів України.

Відзначивши великий природно-ресурсний потенціал України, врахувавши кліматичні пояси, дійшли висновку про можливість створення різних курортних зон, будівництво нових курортно-санаторних комплексів, які одночасно можуть слугувати і засобами розміщення, особливо в пік туристичного сезону в приморських районах.

2. Проаналізовано територіальну структуру курортних комплексів України. В роботі дана класифікація факторів, згідно яких аналізувалась територіальна структура. Вона проводилась за такими ознаками: зовнішні фактори (економічні, політичні, соціальні, природно-кліматичні, культурно-історичні, екологічні) і внутрішні фактори (рівень соціально-економічного розвитку регіону, концентрація іноземних інвестицій в регіоні, рівень розвитку матеріально-технічної бази). Визначено ступінь їх впливу на розвиток санаторно-курортних комплексів України.

3. Висвітлено санаторно-курортні ресурси Хмельниччини. Досліджено, що в регіоні діє потужний санаторно-курортний комплекс у Сатанові, де є багато невеличких готелів, які приймають бажаючих оздоровитись, а також триває будівництво потужного комплексу з зарубіжними (ізраїльськими) інвестиціями. Потужні запаси мінеральної води (у 6 разів перевищує Трускавецьке та у 2,5 Трускавецьке і Східницьке разом взяті) дозволяють будувати ще чимало оздоровниць.

Маківське родовище «Перлина Поділля» має запаси 43 м³ води на добу та ділянка мінеральної води типу «Миргородська» з запасом 60 м³ на добу теж має непогані перспективи росту. Крім названих родовищ існує ще 7 родовищ

мінеральної води, які дозволяють стверджувати про перспективи Хмельниччини як санаторно-курортного центру України, одночасно можна використовувати як заклади гостинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Александрова А.Ю., Соболева Е.А., Цапук Д.А., Новиков В.С. Статистика туризма: Учебник. - М.: Федеральное агентство по туризму, 2014. - 464 с.
2. Алешугіна Н.О., Барановська О.В., Барановський М.О., Зеленська О.О., Смаль І.В., Філоненко І.М. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства: Навчальний посібник. - Чернігів: Видавництво ЧНТУ. - 492 с.
3. Балабанов И.Т., Балабанов А.И. Экономика туризма: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2003. - 176 с.
4. Василенко А. О. Літопис історії становлення і розвитку народних музеїв України. - К.: Наукова думка, 1974.
5. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг: Навчальний посібник. - Харків: Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, 2013. – 202 с.
6. Ветитнев А.М., Войнова Я.А. Организация санаторно-курортной деятельности: Учебное пособие. - М.: Федеральное агентство по туризму, 2014. - 272 с.
7. Волков Ю.Г. и др. Регионоведение: Учебное пособие. - Ростов-на-Дону: «Феникс», 2004. - 448 с.
8. Гавдяк М. Из наших обласних музеїв // Наша Батьківщина. - 1938. - № 4.
9. Географічна енциклопедія України: У 3 т. - К.: Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 1993.
10. Грабовецький В. Народні музеї Львівщини. - Л.: Книжно-журнальне видавництво, 1962.
11. Данилюк А. Г. Народна архітектура Бойківщини. Житлове будівництво. - Л.: Українські технології, 2004. - 168 с.
12. Данилюк А. Г., Рибак Б. Я. Музей народної архітектури та побуту у Львові. - Л.: Каменяр, 1988.

13. Данилюк А. З глини, дерева і соломи. Пам'ятки народної архітектури Західного Поділля. - Тернопіль: Навчальна книга "Богдан", 2003. - 96 с.
14. Данилюк А. Скарби народної архітектури Гуцульщини: Етнографічний нарис. - Л.: Логос, 2000. - 135 с.
15. Данилюк А. Традиційна архітектура регіонів України: Полісся: Монографія. - Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. - 147 с.
16. Дем'ян Г. Історико-етнографічна діяльність першого бойківського музею // Архіви України. - 1970. - № 5.
17. Дутчак С.В. Туристсько-рекреаційні ресурси ландшафтів: Монографія. - Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2014. - 196 с.
18. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 224 с.
19. Закон України "Про курорти" від 5.10 2000 р. № 2026: Електронний ресурс – https://kodeksy.com.ua/pro_kurorti.htm
20. Игнаткин И.А. Охрана памятников истории и культуры: Справ, пособ. - К.: Вища школа, 1990.
21. Козицький А. Українські краєзнавчі музеї Галичини в міжвоєнний період // Вісник Львівського університету. - Серія історична. - 1999. - Вип. 34. - С 467-477.
22. Коструб А.А. Медицинский справочник туриста. - М.: Профиздат, 1986. - 241 с.
23. Кравців В.С., Гринів Л.С., Копач М.В., Кузик С.П. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери: Наукове видання. - Львів: НАН України. - ІРД НАН України. - 1999. - 78 с.
24. Лукьянова Л.Г., Цыбух В.И. Рекреационные комплексы: Учебное пособие / Под общ. ред. В.К. Федорченко. - К.: Вища школа, 2004. - 346 с.
25. Лукьянова Л.Г., Цыбух В.И. Рекреационные комплексы: Учебное пособие / Под общ. ред. В.К. Федорченко. - К.: Вища школа, 2004. - 346 с.

26. Мазур Ф.Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону): Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2005. - 96 с.
27. Масляк П.О. Рекреаційна географія: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2008. - 343 с.
28. Масляк П.О. Країнознавство: Підручник. - К.: Знання, 2008. - 292 с.
29. Маркова С.В. Сатанів: історія, міфи та легенди. Частина 1. – Хмельницький, 2010. - 96 с.
30. Милашко О.Г. Статистика туризму: Навчальний посібник. - Одеса: ОДЕУ; Ротапринт, 2010. - 168 с.
31. Мельникова О.О. Маркетинг в туризмі: Навчально-методичний посібник. - Старобільськ: Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2015. - 152 с.
32. Мешко Н.П., Редько В.Є., Крупський О.П. та ін. Регіональний туризм: стратегія, ресурси, перспективи розвитку: Монографія. - Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, 2016. – 321 с.
33. Мезенцева Г. Г. Музеезнавство (на матеріалах музеїв УРСР) / За ред. С. М. Чайковського. - К.: Вища школа, 1990.
34. Музеї Карпатського регіону. - Л.: Центр Європи, 2004. - 63 с.
35. Музеї України: Довідник / Міністерство культури і мистецтв України. - К.: Задруга, 1999. - 130 с.
36. Музейний фонд України // Урядовий кур'єр. - 1992. - 7 серпня.
37. Музиченко-Козловська О.В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території: Монографія. - Львів: Новий Світ-2000, 2012. - 176 с.
38. Наумова С.А. Экономика и предпринимательство в социально-культурном сервисе и туризме: Учебное пособие. - Томск: Издательство Томского политехнического университета, 2003. - 127 с.
39. Николаенко Т.В. Процесс рекреационного освоения региона (на примере Крыма). - Симферополь. - 1998.

40. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2003. - 352 с.
41. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство: Навчальний посібник. - Харків: Бурун-книга, 2009. - 288 с.
42. Папкова Є. В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. - К., 2003.
43. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство Навчальний посібник. За редакцією проф. Заставного Ф.Д. - К.: Знання, 2006. - 575 с.
44. Погорелова А. Музейна справа: орієнтири розвитку // Українська культура. - 1996. - № 2. - С. 2-3.
45. Покоłodна М.М., Полчанінова І.Л. Рекреаційні комплекси світу (в тому числі турсресурси України): Конспект лекцій з дисципліни для студентів 3 курсу денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.140101 «Готельно-ресторанна справа». - Харків: Харківська національна академія міського господарства, 2012. - 174 с.
46. Покоłodна М.М. Рекреаційна географія: Навчальний посібник. - Харків: Харківська національна академія міського господарства, 2012. - 275 с.
47. Роглев Х.Й., Бошицький Ю.Л., Голубаха І.А., Мунін Г.Б. Легендарні села України. - К.: Книга, 2009. - 256 с.
48. Розвиток туристичного бізнесу регіону: Навчальний посібник. За редакцією доктора економічних наук, професора Школи І.М., 2012. – 150 с.
49. Савранчук Л.А., Явкін В.Г. Рекреаційна географія: Письмові консультації. - Чернівці: Чернівецький національний університет, 2012. – 110с
50. Семенов В.Ф., Стеценко С.В., Олійник В.Д. Туристичне країнознавство: Навчальний посібник. - Одеса: Атлант; ОДЕУ, 2010. - 340 с.
51. Скрипник Г. Етнографічні музеї України. - К.: Наукова думка, 1989.
52. Скрипник Г. Українське етнографічне музейництво: становлення та розвиток: Автореф. дис. д-ра істор. наук: НАНУ, Інститут мистецтва, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. - К., 1998. - 40 с.

53. Сокол Т.Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навчальний посібник. - К.: "Музична Україна, 2002. – 256 с.
54. Теодорович А. Ю. Основні напрямки діяльності музеїв історико-краєзнавчого профілю // Трибуна. - 1999. - № 9-10.
55. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму : від теорії до реалії / Т.І. Ткаченко // Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку : [електронне видання] : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23–24 жовт. 2014 р.) / голова редкол. С.В. Мельниченко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – С.41-43.
56. Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку : [електронне видання] : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23–24 жовт. 2014 р.) / голова редкол. С.В. Мельниченко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 418 с.
57. Україна: Путівник / Підг. і упоряд. О. Зінкевич і В. Гула. - К.: Смолоскип, 1993.
58. Филипчак І. Про музейництво і наші музеї // Життя і знання. - 1935. - № 6.
59. Филимонова И.Ю. Медицинская география и курортология: Учебно-методический комплекс. - К.: Центр навчальної літератури, 2009. - 112 с.
60. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. - К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.
61. Хведась А. О. Розвиток краєзнавчих музеїв в західній Україні в кінці ХІХ - І пол. 40-х рр. ХХ століття. Джерела і література (на матеріалах Волинської, Рівненської та Тернопільської областей): Автореф. дис. канд. істор. наук. - Дніпропетровськ, 1997. - 19 с.
62. Хоменко О.І Види стратегій та інструментарій формування стратегії розвитку підприємства / О.І. Хоменко / – К.Управління розвитком, – №3 (181), 2015. – С.131-137.

63. Хринюк О.С., Усатенко І.С. Принципи формування стратегії розвитку підприємства. Сучасні проблеми економіки та підприємництва. –Випуск 8, 2011. – С.125-128.

64. Шмелев В.Г. Музей под открытым небом. - К.: Наукова думка, 1983.

65. Яковлев Г.А. Экономика и статистика туризма: Учебное пособие. - М.: Издательство РДЛ, 2004. - 376 с.